

Regional utvecklingsstrategi 2030

Ett livskraftigt Västmanland
genom hållbar utveckling

(2020-01-24)

Version SRB, 7 feb

Framtiden skapar vi tillsammans

Utveckling och hållbar tillväxt skapas av alla tillsammans. Arbetet med regional utveckling är därför till för hela Västmanland och alla som bor i länet. För att skapa hållbar utveckling och tillväxt krävs det att alla samarbetar och tillsammans tar ansvar för att visionen ska bli verklighet. Vi är delaktiga i Västmanlands läns utveckling och stärker inflytande, engagemang och delaktighet när vi skapar framtiden. Region Västmanland har det regionala utvecklingsansvaret, men genomförandet kan bara göras framgångsrikt tillsammans.

Hastigheten på utvecklingen, behov av omställning och nya sätt att göra saker på kräver att vi är öppna för varandras kompetenser, erfarenheter, olikheter och kunnande. Vi behöver lära av varandra i lokala, regionala, nationella och internationella samarbeten. Att kommuner, regioner, myndigheter och organisationer utvecklar, testar och delar med sig av det som går bra och tar lärdom av det som kan förbättras, är centralt. FN, EU, dess medlemmar med alla dess olikheter och forum för samarbeten kommer vara allt mer betydelsefulla för ett sådant utvecklingsarbete.

För att Västmanland ska utvecklas är det viktigt att länet upplevs som attraktivt så att människor vill bo och verka i länet och leva sina liv här, etablera företag eller komma på besök. Attraktivitet har olika betydelse beroende på vem man frågar. Arbetet måste därför riktas brett, så att alla tilltalas oavsett var i livet man är eller vilken bakgrund man har.

Klimatförändringar, minskad biologisk mångfald och påverkan på miljön är, tillsammans med demografisk utveckling, globalisering och växande sociala skillnader vår tids största utmaningar. Därför behöver vi hela tiden vara medvetna om att det vi gör faktiskt även påverkar vår omgivning och att vi därför måste säkerställa att beslut präglas av ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet.

Den regionala utvecklingsstrategin är grunden för det regionala utvecklingsarbetet i Västmanland och stärker hela länets utveckling och hållbara tillväxt. Strategin revideras varje mandatperiod och ger en grund för resurser för utveckling, nya nätverk, kompetenser och samarbeten som skapar effekt långt utanför länets gränser. Tillsammans arbetar vi för att nå visionen:

Ett Livskraftigt Västmanland genom hållbar utveckling.

Innehåll

1. Inledning.....	4
1.1. Uppdraget.....	5
1.2. Västmanlands län och omvärlden	6
1.3. Från ord till handling.....	7
2. Gemensamma utgångspunkter	9
2.1. Hållbar utveckling – att skapa ett hållbart Västmanland	9
2.2. Digital omställning - ger möjligheter	9
3. Trender som påverkar Västmanland	11
3.1. En internationell marknad för varor och tjänster	11
3.2. Jämlikhet, sammanhållning, tillit och trygghet.....	11
3.3. Det livslånga lärandet	12
3.4. Ökad och äldre befolkning	13
3.5. Teknikutveckling och digital omställning.....	14
3.6. Miljö och klimat	14
3.7. Energi	15
4. Ett livskraftigt Västmanland genom hållbar utveckling	16
4.1. Ett välmående Västmanland	18
4.2. Ett tillgängligt Västmanland.....	21
4.3. Ett nyskapande Västmanland genom hållbar tillväxt.....	25

1. Inledning

Detta dokument är indelat i fyra kapitel. Det första förklarar den regionala utvecklingsstrategins (RUS) roll i flernivåstyret, från europeisk och nationell nivå till regional och lokal nivå samt hur RUS samspelar med andra strategier, program och handlingsplaner. Kapitlet beskriver hur RUS togs fram i bred samverkan med länets aktörer samt Region Västmanlands roll i och ansvar för det regionala utvecklingsarbetet. Kapitlet avslutas med hur utvecklingsarbetet ska genomföras, utvärderas och redovisas. Närmare beskrivning finns i lärande- och uppföljningsplan, aktivitetsplan och kommunikationsplan vilka återfinns på Region Västmanlands webbplats för regional utveckling "Utveckla Västmanland".

I det andra kapitlet redovisas två perspektiv som genomsyrar RUS 2030 och det regionala utvecklingsarbetet. Det ena är hållbar utveckling. Det andra perspektivet är den digitala omställningen som redan pågår och fortsatt kommer att prägla framtiden. Båda perspektiven har och kommer att ha en allt större påverkan inom det regionala utvecklingsarbetet.

Det tredje kapitlet beskriver globala, nationella och regionala trender, utmaningar och möjligheter som väntas påverka utvecklingen i Västmanlands län och de insatser vi tillsammans måste förhålla oss till för en social, ekonomisk, ekologisk hållbar utveckling.

Fjärde kapitlet beskriver det utvecklingsarbete som identifierats fram till år 2030 för att uppnå vår vision: *Ett livskraftigt Västmanland genom hållbar utveckling*. Kapitlet inleds med en övergripande beskrivning av det regionala utvecklingsarbetet och fördjupas därefter i tre till visionen underliggande målområden (kap 4.1–4.3): *Ett välmående Västmanland*, *Ett tillgängligt Västmanland* och *Ett nyskapande Västmanland med hållbar tillväxt*. Till respektive målområde är olika delmål framtagna.

1.1. Uppdraget

Samtliga regioner ska ta fram en regional utvecklingsstrategi (RUS). Det är ett uppdrag från regeringen som styrs av den statliga förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete. Region Västmanland har ansvaret för det regionala tillväxtarbetet i länet och ska "utarbета och fastställa strategi för länets utveckling och samordna insatser för genomförandet av strategin".

En regional utvecklingsstrategi kan beskrivas som ett levande arbete med ett överenskommet dokument som verktyg och styrsystem. Vi startar i vår vision och landar i handlingsplaner med åtgärder. Aktiviteter och mål följs årligen upp, utvärderas och resultatet av det regionala tillväxtarbetet redovisas till regeringen, länets kommuner och andra intressenter. Strategin kommer att revideras varje mandatperiod och är grunden för det regionala utvecklingsarbetet i Västmanlands län. Genomförandet sker genom en mängd olika aktörer i samverkan där rollerna ser lite olika ut. Det gör också att RUS som styrdokument har olika betydelser i olika organisationer.

RUS fungerar styrande för Region Västmanlands verksamhet, vägledande för länsstyrelsen och länets kommuner och inspirerande för företag, lärosäten, folkhögskolor, kulturinstitutioner och civilsamhället. Inom ramen för det regionala utvecklingsansvaret hos Region Västmanland styr RUS de statliga regionala utvecklingsmedel som Region Västmanland hanterar, och ligger till grund för prioriteringar av dessa.

Strategin har arbetats fram i nära dialog med kommuner, länsstyrelsen, företrädare för näringsliv, kulturliv, utbildningsanordnare och civilsamhälle. Målområdena är valda utifrån de utmaningar som identifierats och de prioriteringar som gjorts i samverkan med länets aktörer. Till varje målområde har det identifierats delmål. Ur delmålen har även prioriterade delmål för Västmanlands län utpekats som extra angelägna att fokusera på.

RUS vilar på hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Genom att utgå ifrån och bidra till ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet, tillsammans med den digitala omställningen, når vi vår vision:

Ett livskraftigt Västmanland genom hållbar utveckling

Visionen uppnås genom arbete inom tre målområden som alla bidrar till en hållbar utveckling:

- Ett välmående Västmanland
- Ett tillgängligt Västmanland
- Ett nyskapande Västmanland med hållbar tillväxt

1.2. Västmanlands län och omvärlden

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) handlar om Västmanlands län och berör många viktiga områden för utveckling. Den är vägledande för utvecklingsarbetet hos fler aktörer. Strategin förhåller sig även till omkringliggande län, landet som helhet, Europa och övriga världen. RUS ingår i en struktur av styr- och policydokument i flera nivåer, från de globala hållbarhetsmålen och Agenda 2030 via nationella program och strategier till regional och kommunal nivå.

Agenda 2030

FN:s hållbarhetsmål och Agenda 2030 ska leda vägen mot att utrota fattigdom, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. De globala målen är integrerade, odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. De 17 globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 utgör ramen för det regionala utvecklingsarbetet.

EU

Den regionala utvecklingsstrategin är en del av europeiska och nationella policydokument och strategier. Genomförandet av politiken sker genom samspel mellan FN:s globala hållbarhetsmål Agenda 2030, EU, nationell, regional och lokal nivå, där utgångspunkten är de regionala utvecklingsstrategierna.

EU påverkar i princip alla verksamhetsområden och Region Västmanland är en viktig del i flernivåstyret som gör det möjligt att ta hänsyn till lokala och regionala förhållanden istället för att mål enbart fastställs på nationell nivå eller EU-nivå. Sammanhållningspolitiken är EU:s viktigaste investeringsverktyg för att skapa hållbar tillväxt och sysselsättning lokalt och regionalt i Europa och politiken syftar till att minska regionala skillnader och ojämlikheter. EU:s struktur- och investeringsfonder har stor betydelse, vilka bidrar till att skapa förutsättningar för Västmanlands läns utveckling och hållbara tillväxt. Det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet utgår också från nationella strategier. Till och med 2020 gäller *En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft*. Den beskriver

många av de utmaningar som är aktuella för utvecklingen i Sverige och i dess län. Region Västmanland samverkar med andra regioner i vår närhet om EU:s innovations- och forskningspolitik.

Östra Mellansverige

Västmanlands län ligger i en del av Sverige som står för nära hälften av Sveriges befolkning, sysselsättning och BNP samt genererar mer än hälften av tillväxten i hela landet. Östra Mellansverige fungerar som en gemensam marknad för arbete, utbildning och bostäder vilket ger en mångfald av möjligheter och kvaliteter för människor och företag. Här finns starka förutsättningar för människor, företag och investeringar att komma till regionen och ta del av och bidra till en fortsatt stark utveckling för ett inkluderande och demokratiskt samhälle. Tillgänglighet skapar en dynamik för människor och ett ökat engagerat, starkt civilsamhälle som möts för att skapa nya möjligheter och mötesplatser.

Storregional samverkan i Östra Mellansverige sker mellan Gävleborgs, Stockholms, Södermanlands, Uppsala, Västmanlands, Örebro och Östergötlands län. Samverkan och planering förbättrar hela regionens förutsättningar. I den gemensamma strategin, ÖMS 2050 är målet att genom effektiv användning av resurser och samverkan i en storregional struktur stärka en hållbar konkurrenskraft.

1.3. Från ord till handling

Denna strategi visar riktningen framåt och pekar ut vad som behöver göras för att skapa förutsättningar för ett gott liv i ett livskraftigt Västmanland. För att utvecklingsstrategin ska bli verklighet så krävs det en gemensam kraftsamling av många olika aktörer. Det kan handla om gränsöverskridande insatser mellan privata, offentliga och civila aktörer på lokal, regional, nationell och internationell nivå.

Handlingsplaner och strategier

Utvecklingsstrategin blir verklighet när den syns i underliggande strategier och verksamhetsplaner, när nya handlingsprogram skapas eller befintliga uppdateras och när samarbetsprojekt inleds.

Budgetar och verksamhetsplaner, strategier och handlingsprogram, projekt och investeringar, översiktsplaner och insatser – alla är de på ett eller annat sätt en del av regionens utveckling. För Region Västmanland är RUS ett styrdokument för hållbar regional utveckling. För kommunerna är RUS vägledande i de lokala handlingsplanerna och för långsiktig planering. Andra aktörer kan, utifrån sina olika uppdrag och möjligheter, inspireras av den regionala utvecklingsstrategin för att bidra till ett livskraftigt Västmanland. Strategier, program och handlingsplaner finns på Region Västmanlands webbplats för regional utveckling "Utveckla Västmanland".

Samverkan och dialog

De utmaningar länet står inför rör en mängd politiska områden och kan inte klaras av en enskild aktör eller organisation. För att nå visionen krävs samverkan och dialog och redan idag finns många etablerade nätverk och samarbeten, både inom och utanför länet. Tillsammans behöver vi bidra med kunskap och kompetens för att nå framgång. Det är viktigt att vi alla känner oss delaktiga och att vi tar ett gemensamt ansvar för genomförandet av strategin. Genom att Region Västmanland är en naturlig attraktiv, engagerad och kunnig samverkanspart för företag och andra organisationer stärker vi länets position nationellt som internationellt.

Uppföljning och lärandesystem

I samband med att Region Västmanland tog fram RUS 2030 utvecklades ett uppföljnings- och lärandesystem, i syfte att systematiskt kunna följa upp, utvärdera, reflektera och ompröva insatser såväl i arbetet med regional utveckling som Region Västmanlands egna roll i det arbetet. I uppföljnings- och lärandesystemet ingår aktivitetsplan, lärandeplan, externt webbaserat uppföljningssystem och en kommunikationsplan. Lärandeplanen och aktivitetsplanen innehåller de data som ska samlas in, vilka utvärderingar som ska göras samt vilka underlag som ska tas fram. Baserat på detta så återförs kunskaperna och lärandet till länets aktörer utifrån lärandeplanens förändringslogik. Kommunikationsplanen beskriver vilka målgrupper resultat och analys ska återföras till och när.

2. Gemensamma utgångspunkter

En hållbar utveckling med Agenda 2030 i fokus belyser hur mänskliga rättigheter, planetära gränser och ekonomisk utveckling påverkar varandra. Digitaliseringen innebär nya möjligheter men även stora samhällsförändringar. Genom att utgå ifrån hållbarhet och digitaliseringens möjligheter som gemensamma utgångspunkter i allt vi gör leder arbetet oss fram till vår vision: Ett livskraftigt Västmanland genom hållbar utveckling.

2.1. Hållbar utveckling – att skapa ett hållbart Västmanland

För ett hållbart Västmanland behöver vi beakta vår planets gränser väl för att bibehålla klimat, ren luft, rent vatten, ekosystemtjänster och biologisk mångfald. Vi ska också säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster samt göra våra samhällen och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara. Vi behöver också slå vakt om möjligheterna för alla människor att leva ett gott liv i Västmanlands län. Att arbeta utifrån hållbar utveckling innebär också att hushålla med mänskliga och materiella resurser på lång sikt - lokalt, regionalt och globalt. Genom att ställa hållbarhetskrav vid upphandlingar och investeringar så att de genomförs resurseffektivt och socialt och miljömässigt hållbart, säkerställs de resultat och effekter som är syftet med långsiktig ekonomisk hållbarhet. Det förutsätter förmågan till smart samverkan och innovativ användning av resurser. Det behöver ske så att västmanlänningarnas hälsa och mänskliga rättigheter inte äventyras.

Den regionala utvecklingsstrategin vilar på de 17 globala målen i Agenda 2030 och möter därför utmaningarna med hållbara lösningar. En hållbar utveckling är en utveckling där vi idag tillgodoser våra behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. En utveckling där social hållbarhet är målet, ekonomi är medlet och där de planetära gränserna sätter ramarna för den verksamhet som kan bedrivas i länet. Ett proaktivt och strategiskt hållbarhetsarbete där modiga beslut som beaktar såväl ekonomiska som sociala och miljömässiga konsekvenser är nödvändigt för en värdeskapande regional utveckling. Ett livskraftigt Västmanland är en effekt av en hållbar utveckling, där alla som bor och verkar i länet har kunskap om och arbetar i enlighet med målen i Agenda 2030.

2.2. Digital omställning - ger möjligheter

Digitaliseringen förändrar samhällets strukturer, vårt sätt att arbeta och våra sociala beteenden. Vi kommer att kunna bo hemma längre med en hemsjukvård som är på väg att förändras. Möjligheten till utbildning på distans ökar och ett livslångt lärande är en förutsättning. Företag kan etableras på landsbygden och via nätet ha kunder och samarbetspartners över hela världen.

Digital omställning gör att samhället bli mer beroende av informationsteknik och digitala nätverk. Tillgången till digital infrastruktur – bredband – är därför

avgörande. Genom digitaliseringen av allt fler tjänster kan landsbygder och städer utvecklas tillsammans.

Vi har goda förutsättningar att ligga i framkant i denna omställning tack vare starka tjänsteföretag, världsledande forskning och ett starkt näringsliv. Det är centralt att näringslivet och de offentliga verksamheterna fortsätter sin digitala omställning och att nyttja ny teknik för att stärka länets konkurrenskraft. Genom att vara delaktiga i utvecklingen och förebygga digitalt utanförskap stärker vi också den digitala omställningen i Västmanlands län.

Den digitala utvecklingen inom privata och offentliga verksamheter går mot plattformar för tjänsteanvändning. Från ett traditionellt system, där vi blickar inifrån och ut, till ett gemensamt system, ett så kallat digitalt ekosystem, där användare och konsumenter istället är högst delaktiga. Samverkan mellan olika organisationer är en förutsättning och öppnar upp för nya affärsmodeller och andra sätt att samarbeta. Detta sker i snabb takt inom näringslivet.

Teknologi, innovation och digitalisering driver på utvecklingen av välfärdsteknik och e-hälsa inom vård och omsorg och erbjuder stora möjligheter för framtidens välfärd. Modern informations- och kommunikationsteknologi kommer att ge människor en bättre delaktighet i sin egen vård och omsorg, skapa bättre kontakter till vården och ge effektivare stödsystem för de som arbetar i verksamheten. Öppna plattformar där användarna själva genererar data som sedan kan användas för analys och för att skapa nya smarta tjänster driver den digitala omställningen framåt till gagn för hela samhället. Men digitaliseringen skapar också nya utmaningar. Att dela information mellan olika aktörer utmanar befintlig lagstiftning.

3. Trender som påverkar Västmanland

Det som sker globalt påverkar även lokalt och vi påverkas alla av samhällsutmaningarna där vi har ett gemensamt ansvar för att hantera dem. Nedan följer en beskrivning av några av de skeenden som vi identifierar idag och som väntas beröra utvecklingen i Västmanlands län fram till år 2030.

3.1. En internationell marknad för varor och tjänster

Globaliseringen ger nya möjligheter när kunskap, kapital och kompetens vävs ihop och sprids över regioner och vidare ut i världen. Globaliseringen karakteriseras av en snabb teknikutveckling och minskade avstånd där forskning, innovationer, nyheter och förhållningssätt sprids snabbt. Det internationella utbytet ger ökade möjligheter till nya kunder och samarbeten. Världsomspännande nätverk uppstår inom en mängd olika områden. Om man tidigare såg regional tillväxt som ett bidrag till helheten på nationell nivå är det idag än mer tydligt att det är regionerna själva som är bärare av konkurrensfördelarna där samverkan och samarbete med vår omvärld är nyckeln till utveckling och tillväxt.

Västmanlands län har genom historien dragit fördel av det internationella utbytet. Kunskaper, kulturer, människor och idéer har kommit till och strömmat ut från länet. I de västmanländska företagen är många nationaliteter representerade och de verkar på en global marknad. En mycket stor andel av de varor och tjänster som skapas i länet exporteras inom EU men även till andra internationella marknader. Västmanlands län har länge dragit fördelar av att vara ett av landets allra mest exporterande län. Det innebär fördelar i och med att en global marknad är tillgänglig för länets varor och tjänster. Ökad internationell handel innebär även ett ökat transportbehov som kan ha negativa miljöeffekter. Samtidigt som globaliseringen möjliggör framgångsrika etableringar av utländska företag i Västmanlands län så ökar även konkurrensen om dessa företag.

Västmanlands län har i jämförelse med landet som helhet en branschfördelning med en stor andel sysselsatta inom tillverkning samtidigt som även kunskapsintensiva tjänstebranscher är viktiga. Skillnaden inom länet är förhållandevis stora. För att bli mindre sårbara behöver fler företag startas inom olika branscher, inte minst tjänsteföretag.

3.2. Jämlikhet, sammanhållning, tillit och trygghet

En social sammanhållning är viktig för att ett samhälle, i vid bemärkelse, ska kunna fungera, både i landsbygder och städer. Något som binder oss samman, får oss att känna att vi ingår i en helhet och kan samarbeta för att nå gemensamma mål. Det handlar om ett socialt kitt som håller ihop samhället, men även om tillhörighet, identifikation, gemensamma värden och tolerans, vilket i sin tur genererar och mäts genom tillit. I internationella jämförelser ligger Sverige tillsammans med de övriga nordiska länderna i topp vad gäller människors tillit både till varandra och till

.....

samhällets institutioner. I Västmanlands län har andelen av befolkningen som uppger att de saknar tillit till andra människor ökat något de sista åren.

Idag ser vi ojämlikhet i livsvillkor och brist på jämställdhet både inom Västmanlands län och mellan olika grupper av västmanlänningar. Det finns även stora skillnader i kvalitet och tillgång på samhällsservice såsom skola och sjukvård. Det kan i sin tur leda till än mer ojämlikhet som i vissa fall kan leda till att vissa grupper upplever ett utanförskap. Det kan även leda till minskad tillit och ökad polarisering samt ökad förekomst av hot och våld samt en sämre hälsa i befolkningen.

Det finns idag också skillnader i barns uppväxtvillkor, skillnader som de i hög grad själva inte har orsakat eller kan påverka. Sådana skillnader påverkar barns utveckling och deras möjligheter att lyckas i skolan och att senare få en fast förankring på arbets- och bostadsmarknaden. Skillnaderna kan även påverka hur hälsan utvecklas.

3.3. Det livslånga lärandet

Arbetsmarknaden förändras allt snabbare. En stor del av de nya arbetena kräver högre och ibland helt ny kompetens. Länet behöver stärka omställningsförmågan i takt med att kunskapsinnehållet på arbetsmarknaden ökar. Det ställer höga krav på såväl individ och arbetsgivare som på samhället i stort. Arbetsgivare, både privata och offentliga behöver arbeta aktivt och strategiskt med frågor kring kompetensförsörjning. Utbildningsaktörer behöver i sin tur, genom regional samverkan med arbetsgivarna, snabbare svara på branschernas behov utifrån omvärldens krav.

Det livslånga lärandet har en central betydelse för människors utveckling och för att vårt samhälle ska kännetecknas av kunskap, demokratiska värderingar och likvärdighet. Här är det viktigt med ett rikt utbud och tillgänglighet av såväl formella utbildningar, från gymnasial- till universitetsnivå, som icke formella utbildningar inom näringsliv, folkbildning och civilsamhälle, i hela Västmanlands län.

Skolan står inför stora utmaningar. Under den senaste tioårsperioden har Sveriges skolresultat sjunkit i internationella jämförelser även om det under de senaste åren skett en viss återhämtning. Språket är en av de avgörande faktorerna för skolresultaten och en utmaning är att läsandet sjunker bland vissa grupper i samhället. När segregationen växer i samhället så växer ojämlikheten också inom skolan. Vi ser även skillnader i resultat mellan pojkar och flickor. Skolans sammanhållande funktion och skolans uppgift, att så långt som möjligt kompensera för alla elevers olika förutsättningar, utmanas. Elevers socioekonomiska bakgrund har stor betydelse för hur de klarar sig i skolan. Skolverket har identifierat skolsegregationen som ett av tre prioriterade utmaningsområden för den svenska skolan.

I Västmanlands län har skolresultaten under lång tid legat på en lägre nivå än för riket i genomsnitt. Samtidigt är variationerna mellan länets kommuner och mellan enskilda skolor inom kommunerna stora. Det är stora svårigheter att rekrytera

behörig personal till förskola och skola. Andelen personer som har en högre utbildning är något lägre i Västmanlands län än riket i genomsnitt.

Skolframgång och en avslutad gymnasieexamen, eller motsvarande inom folkhögskolan, är en avgörande faktor för möjligheten till självförsörjning och ett gott liv med god hälsa. Motsatsen, bristande skolframgång, drabbar den enskilde hårt och innebär stora kostnader för samhället.

3.4. Ökad och äldre befolkning

Västmanlands län har de senaste åren karakteriserats av en stark befolkningsutveckling i de flesta av länets kommuner. En viktig orsak till detta är att många personer från andra delar av världen kommit till länet. Framöver väntas dock befolkningen öka i en långsammare takt. Befolkningen förväntas inte heller öka lika starkt i alla delar av länet. Sammantaget bedöms länet växa till att ha omkring 300 000 invånare år 2030. Ökningen av antalet personer väntas bli störst bland yngre och äldre personer, vilket kommer öka behovet av tjänster inom välfärden: vård, skola och omsorg. Det innebär en utmanande kostnadsutveckling. Befolkningen i de åldrar där man idag är mest aktiv på arbetsmarknaden ökar också men i mindre omfattning. Även om en allt större andel lönearbetar högre upp i åldrarna fortsätter den så kallade försörjningskvoten att växa, vilket innebär att vi står inför utmaningar för att klara de ökade behoven.

Under de senaste åren har utlandsfödda svarat för den största delen av det ökade antalet invånare i de åldrar där man arbetar som mest. De svarar även för huvuddelen av det ökade antalet sysselsatta. Ännu är det dock stora skillnader i andelen sysselsatta om man jämför utlandsfödda med personer som är födda i Sverige. Kunskaper i svenska språket är den viktigaste nyckeln till samhällsgemenskap och integration. Att snabbare integrera de nya invånarna i Sverige in i samhället och på arbetsmarknaden är en viktig del i att lösa såväl segregationen som arbetskraftsbehovet. Det stärker och breddar kulturell mångfald och kompetens.

Även om bostadsbyggandet totalt sett varit starkt under de senaste åren har bostadsbyggandet inte nått upp till de nivåer som befolkningsökningen kräver. Det är nu brist på bostäder i stort sett i samtliga av länets kommuner. Bristen på blandad bebyggelse förstärker både den socioekonomiska segregationen och skolsegregationen. Idag ser vi att den socioekonomiska segregationen växer, tryggheten minskar och ensamheten ökar speciellt hos äldre.

Det finns idag ojämlika skillnader i hur den offentliga servicens kvalitet och tillgänglighet fördelas mellan grupper av västmanlänningar och mellan delar av länet. För att möta de ökande behoven av vård och omsorg i en växande och åldrande befolkning behöver vi därmed samverka samt utveckla och implementera nya, innovativa, forskningsbaserade arbetssätt i vård och omsorg. Det krävs även en utökad samverkan över huvudmannagränser, särskilt mellan Region Västmanland och kommunerna, för att säkra både kvalitet och kostnadseffektivitet.

3.5. Teknikutveckling och digital omställning

Teknikutvecklingen är en stark förändringskraft. Teknik såsom artificiell intelligens (AI) och digitalisering, automation, robotisering, m.m. kommer att genomsyra samhället än mer och förändra det i grunden. Inom industrin sker en förnyelse och ett omställningsarbete och i välfärden ger tekniska hjälpmedel och nya läkemedel förutsättningar för den enskilde att ta större ansvar över sin livssituation och förenkla vardagen. Teknologi, innovation och digitalisering erbjuder stora möjligheter för framtidens välfärdssamhälle. Det öppnar upp för en mängd av tjänster och information för exempelvis utbildning, hälso- och sjukvård och ett utvecklat kultur- och fritidsutbud. Digitaliseringen erbjuder fantastiska möjligheter men det finns också utmaningar, bland annat digitala säkerhetsaspekter och sårbarhet vid bristande energikapacitet.

Den ökade digitaliseringen kräver ökad digital kompetens. Utan ökad kunskap och digital kompetens skapas klyftor i samhället när det ställs alltmer långtgående krav på att människor själva ska kunna orientera sig och själv använda tekniken. Här har biblioteken en viktig roll för att handleda människor i att nyttja teknikens möjligheter i ett nytt informations- och kunskapssamhälle. Det livslånga lärandet är för oss och kommande generationer avgörande för att kunna ta till sig förändrade arbetssätt och nya tekniska lösningar i den allt snabbare digitaliseringen.

En förutsättning för ökad digitalisering är en fortsatt utbyggnad av länets digitala infrastruktur för att säkerställa att alla kan ta del av digitala tjänster och att företag kan etableras i hela länet.

3.6. Miljö och klimat

Ökat välstånd och ändrade levnadsvanor har medfört konsekvenser för jordens klimat och ekosystem. I Västmanlands län bedöms endast ett fåtal av de miljömål som finns på nationell och regional nivå nås. En ökning av jordens medeltemperatur med mer än en och en halv grad medför betydande svårigheter att nå målet att minska fattigdom, säkra jämställdhet, jämlikhet och garantera hållbara ekosystem och människors välmående. För att begränsa uppvärmningen krävs det snabba, långtgående förändringar av samhällets alla delar och beteendeförändringar i alla sektorer. De klimatpåverkande utsläppen från Västmanlands län har genom aktiva åtgärder minskat. Men minskningstakten har stannat av de senaste åren. Klimatförändringarna tillsammans med förlusterna av biologisk mångfald är de allvarligaste miljöhoten idag. Konsekvenserna för ett samhälle beror dels på de direkta climateffekterna lokalt, dels på hur omvärlden drabbas. På båda punkterna är förmågan att anpassa sig till en förändring och förmågan att skydda sig mot negativa effekter viktiga.

Klimatpåverkande utsläpp genereras även av våra konsumtionsvanor och resvanor utanför länet. Det blir därför allt viktigare att ändra beteenden och ställa om till fossilfria och förnybara energikällor samt ha en effektivare energianvändning även inom dessa områden.

För att städer och samhällen ska fungera och vara attraktiva behöver flöden av exempelvis dricksvatten, livsmedel och energi fungera. Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel. Därför måste vi säkra försörjningen av dricksvatten med hög kvalitet till rimlig kostnad för hela länet och skydda våra vattentäkter.

Under senare år har vattnets ekosystemtjänster blivit allt tydligare. Åtgärder som stärker landskapets vattenhållande förmåga bidrar till minskad övergödning, bättre vattenkvalitet och ökar samhällets anpassning till ett förändrat klimat. Det är också en möjlighet att bidra till positiva effekter för jordbrukets produktion. Vattentillgången för lantbruket är av stor betydelse för självförsörjningsgraden i länet och förutsättningarna för lantbrukets bevattningsmöjligheter behöver säkerställas.

3.7. Energi

Västmanlands län har bra förutsättningar inom energiområdet för att uppnå en långsiktigt hållbar energianvändning. Energianvändningen totalt sett har minskat något de senaste åren samtidigt som den totala produktionen (bruttoregional produkten) ökat. Fjärrvärmens i länet är väl utbyggd och länets energiföretag arbetar aktivt för omställning till en fossilfri produktion. Mängden installerad solkraft har ökat kraftigt i Västmanlands län och inom kollektivtrafiken drivs bussarna till största delen av biogas och till viss del även med el, vätgas, HVO och biodiesel samt i framtiden även med andra förnybara bränslen. I hela länet finns flera världsledande exportföretag inom området energiteknik. Genom en global omställning mot en fossilfri energianvändning skapas efterfrågan på miljövänlig energiteknik och därmed ökade exportmöjligheter.

För att klara den framtida befolkningsökningen, ekonomisk tillväxt, urbanisering och nya etableringar behövs ändå ett förändrat beteende och en fortsatt global omställning till fossilfria och förnybara energikällor samt en effektivare energianvändning. Kapaciteten för en säker energiförsörjning är idag inte tillräcklig för att rymma en stark ökning av nyetablering och förbrukning inom befintliga företag. Den framtida elkraftförsörjningen behöver därför säkras i Mälardalen.

4. Ett livskraftigt Västmanland genom hållbar utveckling

För att förstå visionen om ett livskraftigt Västmanland genom hållbar utveckling blickar vi framåt till år 2030. Då ser vi att Västmanland är ett hållbart län där vi minskat våra miljöpåverkande utsläpp. År 2030 ligger Västmanlands län i framkant i både den globala omställningen till ett klimatsmart, resurseffektivt samhälle och i den digitala omställningen genom starka tjänsteföretag, världsledande forskning och ett starkt näringsliv.

I Västmanlands län har vi motverkat segregation och alla har en trygg och självklar plats, oavsett bakgrund, kompetens, och förutsättningar med tillgång till utbildning genom hela livet. Folkbildning, bibliotek, utbildning, forskning och fortbildning är en självklar del av länets utveckling med Mälardalens högskola och Sveriges lantbruksuniversitet i framkant. År 2030 har Mälardalens högskola etablerat sig som Mälardalens tekniska universitet.

I Västmanlands län år 2030 har våra gemensamma satsningar på goda och jämlika livsvillkor, mänskliga rättigheter och icke diskriminering gett resultat. Detsamma gäller för vård, skola och omsorg. Vi utvecklar och använder ny kunskap och teknik i välfärdstjänster på ett medvetet och självklart vis. Det gör att vi kan fortsätta att klara de demografiska utmaningar vi möter. Förflyttningen mot nära vård i nära samarbete med länets alla kommuner och övriga aktörer, har varit framgångsrikt. Det nya akutsjukhuset i Västerås är sedan en tid tillbaka i full verksamhet.

Västmanlands läns geografiska läge i Stockholm-Mälarenregionen, med närheten till Arlanda och en väl utbyggd kollektivtrafik ger god tillgänglighet inom och mellan regionerna. År 2030 har vi skapat ett hållbart transportsystem och andelen kollektivtrafik har tillsammans med cykling och gång ökat. Bekväm och tillförlitlig tågtrafik hanterar de större resandevolymer inom och utanför länet och kompletteras med en väl utbyggd busstrafik i och omkring våra större tätorter för det lokala resandet. På landsbygderna har allt fler anpassade tjänster utvecklats som möjliggör ett hållbart resande. Alla bussar och allt fler bilar drivs på el eller fossilfria drivmedel.

Västmanland år 2030 är ett attraktivt län och en plats för förnyelse. Vi bryter gränser och tar oss an de svåra frågorna tillsammans. Näringslivet har breddats och är kunskapsintensivt, internationellt och konkurrenskraftigt. Det ger goda förutsättningar för sysselsättning och stark kompetensförsörjning. Starka kluster och samverkan har utvecklats mellan näringsliv, akademi och offentlig sektor. Goda förutsättningar för ett livslångt lärande har skapats.

År 2030 bidrar Västmanlands läns styrkeområden till att skapa arbete, kunskap och stark tillväxt i hela länet. Smart specialisering innebär att vi satsar inom områden där vi kan bli bäst och utvecklar dessa i samarbete med andra starka miljöer i Sverige och internationellt, med fokus på områden som kan stärka vår framtida

konkurrenskraft. Då de adresserar våra gemensamma samhällsutmaningar är de också bärande i EU:s strukturfonder.

Utvecklingen inom Västmanlands läns styrkeområden automation, energi, järnväg och välfärdsteknik går snabbt och de är centrala för arbetet med samhällets utmaningar och förnyelse. Med smart specialisering kan länet kraftsamla för innovation och hållbar tillväxt inom de områden där det finns störst potential där nuvarande områden kan förändras och nya växa fram. År 2030 har Västmanlands län utvecklat ett eller flera styrkeområden med hög nationell och internationell spets och attraktionskraft. Västmanlands läns näringsliv har världen som arbetsfält och är en stark utvecklingskraft som skapar förändringar på områden som vi ser är en del av samhällets utmaningar.

Ett grönare Västmanland investerar i energiomställningen med fossilfria och förnybara energikällor och driver klimatarbete för en hållbar utveckling i hela länet. Landsbygderna står för en stor del av råvaror och livsmedelsförsörjning och bidrar till innovativa lösningar på framtidens utmaningar. Utvecklingen av framtidens teknik, material och andra produkter från jord- och skogsbruk är en viktig del i att skapa en cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi samt långsiktigt hållbar utveckling med biologisk mångfald. Här har Västmanlands län goda förutsättningar att öka produktion och förädling av såväl skogs- som livsmedelsprodukter. År 2030 har omställning till produktion av förnyelsebar energi inom samhället ökat. Länets privata och offentliga sektorer har fortsatt att stärka sitt nyttjande av ny miljöteknik och tillämpar principerna för en cirkulär ekonomi i sina verksamheter. År 2030 är Västmanlands län ett starkt fäste inom framtidens lösningar och utvecklingen av hållbara samhällen, transporter, energiproduktion och distribution.

I Västmanland år 2030 ser vi ett län som ger stark och tydlig lyftkraft för de konstnärliga uttrycken och de kulturbärande institutionerna. Alla åldrar har nära tillgång till kultur, både som utövare och medskapare för att växa som individer på lika villkor i hela länet. Kulturen är ett sammanhållande kitt som utvecklar och fördjupar den demokratiska dialogen. Ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas i Västmanlands län stärker den hållbara samhällsutvecklingen.

År 2030 har länet en god beredskap att under längre tid tillfredsställa grundläggande behov i nödvändig omfattning avseende livsmedelsförsörjning, skydd och värme, gods- och persontransporter, vård och möjlighet till kommunikation och information vid en större samhällsstörning eller kris som tex. långvarigt utslagen elförsörjning eller begränsad möjlighet till digital kommunikation. Västmanlands län har säkrat försörjningen av dricksvatten med hög kvalitet för hela länet och skyddat länets vattentäkter.

4.1. Ett välmående Västmanland

Utveckling under likvärdiga livsvillkor i trygga och tillgängliga livsmiljöer, god och jämlik hälsa, ett rikt kulturliv och meningsfull fritid skapar ett välmående och tryggt Västmanland.

Goda, trygga och likvärdiga livsvillkor

Livsvillkor har betydelse för utveckling och tillväxt, enligt organisationen OECD. Ett socialt hållbart samhälle är ett välfungerande, rättvist och tryggt samhälle där människor är mer välmående. Sådana samhällen präglas i högre grad av delaktighet där många känner sig inkluderade och där alla kan bidra och utvecklas till sin fulla potential. I ett sådant samhälle är till exempel tilliten och tryggheten högre. Ett samhälle med likvärdiga livsvillkor kan också bättre hushålla med sina

gemensamma resurser. För att stärka den sociala hållbarheten bör fokus och ansvar för att skapa en sådan utveckling vila både på individen själv och samhället som helhet. År 2030 har vi ett Västmanland där livsvillkoren är mer jämlika och jämställda och andelen barn i ekonomiskt utsatta hushåll har minskat i hela länet.

I Västmanlands län har vi ett tydligt barnrättsperspektiv där beslut som fattas av vuxna utgår ifrån barnets bästa. Vi stärker barn och ungas delaktighet och tillit till vuxenvärlden genom att lyssna till, respektera och ta tillvara deras kompetens och åsikter inför åtgärder och beslut som direkt eller indirekt berör dem.

När fler aktörer samverkar kan tidiga insatser för barns fysiska och psykiska hälsa och små barns språkutveckling ges till barn och familjer. Det tryggar en god start i livet och ger förutsättningar att barns och ungas livsvillkor blir mer likvärdiga. Att stötta föräldrarna är fortsatt viktigt eftersom relationen mellan barn och förälder och föräldraförmågan är betydelsefull för att främja barnets hälsa och utveckling.

Barns rätt att utvecklas inom alla livsområden, under hela barndomen, och att ha och få behålla en god psykisk och fysisk hälsa är en viktig förutsättning för möjligheter att växa och lära. Barns utbildning är i sin tur central för att vårt samhälle ska kännetecknas av kunskap, demokratiska värderingar och likvärdighet.

Trygga och attraktiva livsmiljöer

Livsmiljön är de platser och miljöer som utgör vår vardag och fritid och är en viktig del i en ett attraktivt län. Hur dessa miljöer ser ut, fungerar, om de är välkomnande och inkluderande samt om de främjar hälsan och även i vilken utsträckning de är

Delmål:

- Minska andelen barn i ekonomiskt utsatta hushåll
- Balans på bostadsmarknaden i alla kommuner
- Ökad trygghet
- Ökad tillit i samhället
- Öka andelen barn och vuxna som anger att deras hälsa är bra eller mycket bra
- Ökad tillgänglighet till hälso- och sjukvården

socialt, ekonomiskt och fysiskt tillgängliga, skapar förutsättningar för människors utveckling. Våra livsmiljöer främjar barns lek, rörelse och utveckling. Rätten till ett hem och ett bra, tryggt och passande boende är centralt både för människors hälsa och utveckling.

Samhällets gemensamma arbete mot en starkare social sammanhållning och ökad känsla av trygghet hos människorna uppnås genom en minskning av problem såsom kriminalitet, parallellsamhällen, social oro och konflikt mellan grupper.

Byggandet av nya hållbara bostäder måste därför fortsätta i länet. Byggandet behöver matcha den demografiska utvecklingen och omfatta ett snabbt och robust bredband för det "smarta" digitala samhället. Hela länet måste arbeta för en bostadsmarknad i balans och där bostadsbeståndet är ekonomiskt och socialt tillgängligt så att det kan tillgodose nuvarande länsbors behov och välkomna framtida västmanlänningar. År 2030 har tryggheten ökat i länet.

Välfungerande och likvärdig service och kvalitet

Välfungerande och likvärdig välfärd och offentlig service utgör en viktig hörnsten i en hållbar utveckling. Det är också en förutsättning för sammanhållna samhällen som präglas av tillit till demokratin och till samhällets institutioner. Tillgång till grundläggande samhällsservice med hög kvalitet måste finnas såväl på landsbygder som i städer. Olika aktörer måste gemensamt arbeta för ett län med landsbygder och städer i balans. När service finns nära och tillgängligt och när välfärd kan levereras likvärdigt med en hög kvalitet blir länet mer attraktivt för nuvarande och framtida västmanlänningar och förutsättningarna för företagsetablering stärks. År 2030 har tilliten i samhället mellan varandra och till samhällets institutioner ökat.

Befolkningens hälsa ses som resurs

En befolkning vid god hälsa innebär också att fler kan delta i aktiviteter som gynnar hela samhället, såsom utbildning och arbete, både i offentlig och privat sektor samt i civilsamhällets och folkbildningens verksamheter. Eftersom åtgärder som främjar folkhälsan har avgörande betydelse för hela samhällsutvecklingen är den också central för den ekonomiska och sociala utvecklingen i vårt län. Därför är det viktigt att fånga upp ohälsa tidigt och investera i insatser som främjar hälsan och i arbetet som förebygger sjukdom.

År 2030 ses en god och jämlik hälsa i befolkningen som en viktig resurs och ett centralt värde för samhället. Hälsa är då både ett självklart mål och en förutsättning för länets utveckling. Mår västmanlänningarna bra, har de förutsättningar att klara vardagens krav och förverkliga sina livsdrömmar. Därför måste andelen barn och vuxna som upplever att deras hälsa är bra eller mycket bra öka fram till år 2030.

I Västmanlands län skapar vi ett samhälle där man själv är både delaktig och medskapande i smarta helhetslösningar. Vi tar hjälp av forskning och beprövad erfarenhet för att utforma framtidens förskola och skola samt vård- och omsorgsprocesser där vi höjer kompetensen och provar ny teknik. Arbetet sker långsiktigt och vi lär av varandra och söker nya innovativa arbetssätt. Vi vågar ompröva befintliga arbetssätt och involverar fler i utformningen av våra

välståndstjänster. På så vis möter vi år 2030 de demografiska utmaningarna i sjukvården, skolan, äldreomsorgen och övriga välfärdstjänster och skapar samtidigt trygghet och tilltro hos västmanlänningen.

För att kunna möta den demografiska utvecklingen och invånarnas behov på ett bättre sätt krävs en omställning till nära vård i hela vårdkedjan, det vill säga en förflyttning från slutenvård till nära vård. År 2030 har vi en ökad tillgänglighet till hälso- och sjukvård samt tandvård där huvudmännen samverkar för en personcentrerad vård. Den fysiska och psykiska hälsan har förbättrats genom ett hälsofrämjande arbetssätt. Den samlade hälso- och sjukvården bidrar även till innovationskraft genom den långa tradition och erfarenhet av forskning, utveckling och utbildning som finns.

Tillgänglig kultur och fritid

Ett attraktivt Västmanland lockar till sig nya västmanlänningar, näringsliv och företagande – både till landsbygder och städer – vilket ger ett välmående och sammanhållet län. Likvärdiga möjligheter till lek, idrott, fritids- och friluftsliv är viktiga värden för ett rikt, utvecklande och välmående Västmanland. I Västmanlands län finns en väl utbyggd ledinfrastruktur för att aktivt utveckla folkhälsan. År 2030 har vi livsmiljöer som är hälsofrämjande, trygga och attraktiva samt socialt, fysiskt och ekonomiskt tillgängliga, i såväl nya som befintliga områden.

Kulturen är betydelsefull ur såväl ett personligt som ett samhällsperspektiv. Professionella kulturskapare och kulturinstitutioner är betydelsefulla för ett rikt kulturliv inom alla konstarter och det konstnärliga skapandet är en förutsättning för ett dynamiskt kulturliv och ett växande kulturföretagande. År 2030 har västmanlänningen ökade möjligheter att skapa och vara kreativa med god tillgång till konst- och kulturupplevelser av hög nationell och internationell kvalitet. Möjligheten att möta professionell kultur och eget kulturskapande i skolan samt att bilda och utbilda sig genom folkbildningen, bibliotek, folkhögskolor och studieförbund är viktigt för att minska utbildningsklyftorna i samhället, öka mångfalden och den sociala sammanhållningen.

Det civila samhället spelar en stor roll för länets utveckling. Ett rikt föreningsliv, tillgång till lokaler, många nätverk och arrangörer är nycklar i samspelet med det offentliga och de kreativa näringarna för att skapa sammanhållning, tillit och även stärka demokratin och yttrandefriheten i Västmanlands län. Ett rikt och attraktivt kultur-, idrotts- och föreningsliv, ett brett och mångfacetterat civilsamhälle samt ett meningsfullt fritidsliv som är socialt, fysiskt och ekonomiskt tillgängligt är en viktig tillgång för barn, unga och vuxnas välmående. År 2030 har andelen deltagare i kultur- och fritidsaktiviteter ökat.

Prioriterade delmål:

- **Öka andelen barn och vuxna som anger att deras hälsa är bra eller mycket bra**
- **Balans på bostadsmarknaden i alla kommuner**

4.2. Ett tillgängligt Västmanland

I ett tillgängligt Västmanland är platsernas olikheter en styrka när landsbygder och städer genom goda pendlingsmöjligheter knyts samman för att nå en större arbetsmarknad, utbildning samt kultur- och fritidsliv. Ett tillgängligt Västmanland är ett län med tillgängliga miljöer för alla.

Agenda 2030

Utvecklat transportsystem

Västmanlands län är en del av Mälarenregionen och Östra Mellansverige. För en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar storregional struktur är ett väl fungerande och resurseffektivt transportsystem – för såväl människor som gods – en förutsättning. Vikten av ett transportsystem som länkar samman de storregionala nodstäderna inom Östra Mellansverige och med Stockholm, men också med andra storstadsregioner i exempelvis Norge, Finland, Baltikum och Öresund är centralt.

För länets nationella och internationella tillgänglighet är järnvägen en förutsättning. Genom Västmanland sträcker sig flera järnvägsstråk som Mälärbanan, Bergslagspendeln, Dalabanan, Sala-Oxelösund, Svealandsbanan och godsstråket genom Bergslagen. För att möta trafikeringsbehoven såväl regionalt som storregionalt krävs investeringar för att öka hastighet såväl som kapacitet på järnvägen. Det viktigaste stråket är Västerås-Stockholm. För att säkra tillgängligheten norr om Mälaren är det viktigt att Mälärbanan blir en del av det utpekade transeuropeiska transportnätet (TEN-T). Mälärbanan är även en del i stråket som förbinder de nordiska huvudstäderna Oslo och Stockholm. En utveckling av järnvägsstråket som helhet, med restider under tre timmar mellan huvudstäderna, ger såväl regional som nationell utveckling. Övriga stråk som är viktiga är Örebro-Västerås som även den är en del av Mälärbanan och Arlanda-Uppsala-Sala-Västerås-Eskilstuna-Norrköping-Linköping.

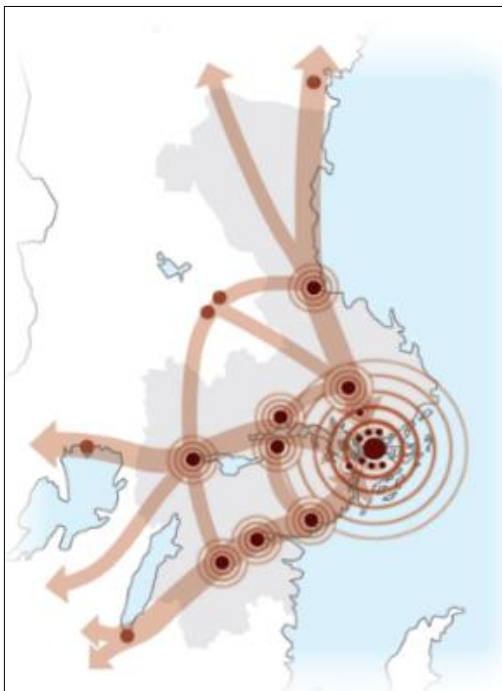
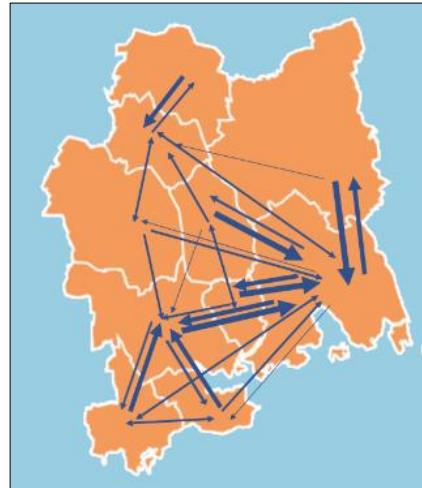
Delmål:

- Öka kollektivtrafikens marknadsandel
- Öka frakterna via Mälärbanan Köping och Västerås
- Hela Västmanlands län ska ha tillgång till snabbt bredband
- Öka tillgängligheten till värdefulla natur- och kulturmiljöer
- Öka deltagandet i kultur- och fritidsaktiviteter i hela länet

Mer än var tionde arbetande länsbo pendlar till ett annat län, på samma sätt som nästan var tionde person som arbetar i länet kommer från ett annat län. Mellan länets kommuner är pendlingen ännu större. Tillgänglighet ger förutsättningar för en hållbar regional utveckling. Det knyter även länets delar närmare varandra vilket är viktigt ur ett perspektiv där hela länet, både landsbygder och städer, ska utvecklas.

Ur ett länsperspektiv är det prioriterat med en kollektivtrafik som möjliggör resande inom hela länet. År 2030 ger kollektivtrafiken möjligheter att resa till såväl arbete, utbildning, idrotts- och fritidsaktiviteter som för att ta del av kulturutbud och länets attraktioner.

Länets geografiska läge innebär korta avstånd till platser såväl inom som utanför Sveriges gränser. Västerås resecentrum spelar en viktig roll i detta samtidigt som tillgängligheten till Arlanda är betydelsefullt. Även Västerås flygplats öppnar kontaktvägar till andra länder.

År 2030 har Västmanland kraftigt förbättrat möjligheterna att välja hållbara transportsätt. Kollektivtrafiken har förbättrats i hela länet med bra kopplingar till pendlarparkeringar samt, i samhällen, till gång- och cykelinfrastrukturen. Kollektivtrafiken utvecklas i takt med den digitala tekniken och har en kapacitet, tillgänglighet, tillförlitlighet och attraktivitet som motsvarar invånarnas och besökarnas behov för resor inom och utanför länet. År 2030 har kollektivtrafiken ökat sin marknadsandel av det motoriserade resandet.

För en effektiv kollektivtrafik, möjligheten att resa i hela länet och ökad produktion inom jord- och skogsbruk

krävs ett väl fungerande, farbart och tillgängligt väg- och motorvägsnät i hela länet. För att fortsatt även använda bil måste infrastrukturen för fossilfria drivmedel förbättras liksom laddinfrastrukturen för elfordon. Detta för att länets utsläpp från transportsektorn ska minska.

Ökad sjöfrakt

Länets hamnar i Västerås och Köping är viktiga knutpunkter i godstransportsystemet och år 2030 har frakterna via Mälaren ökat. Genom Mälarfartleden och Mälarhusarna når sjöfarten långt in i landet i den befolkningstätaste delen av Sverige. Detta leder till att behovet av landtransporter kan hållas nere, vilket gynnar miljön och trafiksäkerheten. Även behovet av järnvägstransporter mellan Stockholmsområdet och Västra Mälardalen kan hållas nere, vilket ger mer utrymme för persontrafiken på det hårt belastade järnvägsnätet i Mälardalen.

Bostäder och arbetsplatser i attraktiva lägen

Genom samlokalisering av bostäder, arbetsplatser, föreningslokaler, handel, privat och offentlig service i kollektivtrafiknära lägen ökar möjligheten för människor att mötas. Större tätorter behöver förtätas och mindre tätorter behöver utvecklas och växa genom att bland annat erbjuda moderna arbetsplatser och bra och attraktiva boendemiljöer, även i strand- och sjönära lägen. När miljöer förtätas behöver den fysiska planeringen ta hänsyn till eventuell negativ påverkan som exempelvis buller och användarkonflikter samt säkerställa att lekplatser, parker, idrottsytor, konst i det offentliga rummet samt natur- och grönområden värnas. År 2030 har vardagsmotion, friluftsliv och idrott självklara platser både i äldre och nyare bebyggelse och är lätta att nå och nyttja för alla.

Ökad utbyggnad av digital infrastruktur

Digital kompetens är nödvändig för att kunna ta till sig förändrade arbetssätt och nya tekniska lösningar i den allt snabbare digitaliseringen. År 2030 kännetecknas Västmanland av ett digitalt innanförskap för alla som bor, arbetar, driver företag eller vistas i länet. Det innebär att oavsett var västmanlänningen befinner sig ska det vara enkelt att ta del av information och offentlig och kommersiell service. Förskola, skola, hälso- och sjukvård, äldreomsorg, bredband och möjligheter till kollektivt resande är nödvändig samhällsservice som behöver fungera i hela länet.

Fungerande transporter och anläggningar samt tillgång till information, kommunikation, varor och tjänster - däribland e-hälsa, hälso- och sjukvård - idrott och kultur är medel för att uppnå ökad social hållbarhet. Idag har en stor andel av hushåll och företag tillgång till snabbt och robust bredband. Men det finns områden där utbyggnaden skett långsammare, särskilt på landsbygderna. År 2030 har alla tillgång till snabbt bredband och är på så sätt delaktiga i det digitala "smarta" samhället. Det finns digitala plattformar där det offentliga verksamheterna erbjuder självbetjäning, delaktighet och kunskapsdelning.

Kultur i hela länet

All regional kulturverksamhet i Västmanlands län ska ha en god geografisk spridning. Detta har betydelse för invånarnas närhet och tillgänglighet till de olika kulturverksamheterna. Samtliga regionala kulturverksamheter ska på olika sätt arbeta med att överbrygga avstånden och vara aktiva i samtliga länets kommuner. I Västmanlands län finns allt från orörda, natursköna miljöer till berikande upplevelser i form av äventyr, idrott, film, musik, scenkonst, bild och form samt

historia. Kulturinstitutioner, kulturmiljöer och nya, innovativa miljöer kan utvecklas för näringsliv, boenden, bildning, idrott och rekreation. Utbyggnaden av bredband i länet och digitaliseringens användningsområden ger nya möjligheter att mötas, oavsett plats. År 2030 har utbudet en ännu högre kvalitet och tillgänglighet oberoende av var man bor.

Levande landsbygd

År 2030 har Västmanlands län levande landsbygder med tillgång till kommersiell service. Med landsbygdsutveckling, med målet att främja hållbar tillväxt och företagande på landsbygden och samtidigt bevara och skydda miljön, skapas ett tillgängligt och attraktivt län. År 2030 har de gröna näringarna i Västmanland en stark konkurrenskraft. Genom att Västmanlands läns unika naturmiljöer med våtmarker, sjöar, rullstensåsar, skog, äng, hag- och betesmarker samt kulturmiljöer görs tillgängliga bidrar de till att skapa biologisk mångfald och ett attraktivt län. Samtidigt är det viktigt att ta hänsyn till människors olika behov och förutsättningar för tillträde till dessa miljöer och att respektera allemansrätten, äganderätten och olika intressenters perspektiv. År 2030 har tillgängligheten till värdefulla natur- och kulturmiljöer ökat. Besöksnäring med attraktioner som har god tillgänglighet bidrar till ett levande län. Hållbara evenemang med stor samverkan bidrar till ökad attraktion.

Prioriterade delmål:

- Öka kollektivtrafikens marknadsandel
- Hela Västmanlands län ska ha tillgång till snabbt bredband

4.3. Ett nyskapande Västmanland genom hållbar tillväxt

Genom att tillvarata den kreativitet och skaparkraft som olika människor representerar skapas en grund för nytänkande, förnyelse och hållbar tillväxt. Att tillgodose näringslivets och det offentliga behov av och möjlighet till förnyelse och kompetensförsörjning har en avgörande betydelse för länets långsiktiga utveckling.

Agenda 2030

Goda förutsättningar för hållbar tillväxt

Möjligheten och förmågan att vara en del av förändring, att hitta nya vägar i livet och göra en skillnad är en stark drivkraft och något som får oss att växa och utvecklas.

För att hitta nya lösningar på utmaningarna behöver vi utnyttja alla de goda möjligheter och styrkor Västmanland har i hela länet. Det är genom förmåga att arbeta integrerat med hållbarhetsfrågor, att näringslivet, civilsamhället och offentlig sektor, var för sig och tillsammans, är aktiva som vi kan åstadkomma en hållbar tillväxt för hela länet.

Nya hållbara varor och tjänster, olika företagsformer, hållbara affärsmodeller och finansieringsformer, organisationsstrukturer, samt en god och hållbar arbetsmiljö stärker företag och organisationer med ett tydligt uppfyllande av Agenda 2030. För detta krävs ett insiktsfullt ledarskap inom både privat och offentlig sektor. Insatser för stärkt energiförsörjning och digital infrastruktur är också centrala för att skapa förutsättningar för att fler ska investera i vårt län och se länets många fördelar. Det leder även till att fler företag väljer att etablera sig här.

Utveckling av metoder, verktyg och sektorsövergripande samarbeten för hållbarhet har år 2030 stärkt konkurrenskraften i länet och bidrar till långsiktig ekonomisk, social och ekologiskt hållbar tillväxt.

Kraftfulla satsningar på forskning och innovation i samverkan

För att möta förändringarna fokuserar Västmanland på att utveckla ett starkt innovations- och företagsfrämjande system. Region Västmanland kännetecknas av att stödja och främja ett näringsliv i digital framkant i hela länet. Länet är en aktiv del av EU:s innovations- och forskningsarbete och etablerad både som nationell och

Delmål:

- Öka den regionala ekonomiska förnyelseförmågan
- Öka antalet exporterande företag
- Förbättrat företagsklimat
- Öka andelen elever som fullföljer sina studier med godkända resultat
- Öka andelen företag och organisationer som upplever att de har lätt att hitta rätt kompetens vid rekrytering
- Öka andelen sysselsatta
- God ekonomisk utveckling
- Öka produktionen av livsmedel
- Öka produktionen av fossilfri och förnybar energi

europaisk hubb för innovation, digitalisering och entreprenörskap och ger ett lyft för länets styrkeområden.

Innovation, anpassningsförmåga och kreativitet har en avgörande betydelse för länets ekonomiska förnyelseförmåga och tillväxt. År 2030 har satsningar på ökad tillgång till (akademisk) kunskap, kommunikation samt ett brett kulturutbud och kreativitet gett resultat.

Utvecklingen av nya varor och tjänster, hållbara affärsmodeller, kompetens och förmåga att ställa om mot ökad digitalisering och branschöverskridande samverkan ger förutsättningar för länets företag att stå sig starka i den globala konkurrensen. Denna utveckling är också en motor i den offentliga sektorns omställning till att klara framtida utmaningar. När det nya ska utvecklas så kommer den kunskapsintensiva tjänstesektorn utvecklas och vi kommer att se samarbeten mellan olika näringar, mellan traditionell och ny industri och mellan privat och offentlig sektor. År 2030 samarbetar offentlig sektor med akademi, näringsliv och innovationsstödande aktörer för hållbar långsiktig utveckling. Offentlig sektor i länet har utvecklat processer och metoder för innovationsupphandling. Stora företag öppnar upp för nya och innovativa samarbetsformer med små och medelstora företag.

Sverige är ett av världens mest innovativa länder. Det behöver vi i Västmanlands län fortsätta utveckla med en bas i områden där vi är starka idag. Samtidigt måste vi blicka framåt och hela tiden utveckla länets innovationsförmåga och styrkor på nya områden där vi ser behov av förändring och utveckling. I smart specialiseringsarbetet med styrkeområden i Östra Mellansverige och i andra regioner, nationellt och internationellt, sker kopplingar där sektorer och företag får ny kompetens och ser nya möjligheter. På detta sätt utvecklas våra styrkor vilket ger nytänkande och starka forsknings- och innovationsmiljöer, starka företag och framtidsytande projekt och initiativ. Genom att aktivt arbeta med de områden där Västmanlands län har kapacitet att bli bäst, nationellt och internationellt, skapar vi möjligheter att ta oss an viktiga samhällsutmaningar. År 2030 har den regionala ekonomiska förnyelseförmågan ökat i hela länet.

Vårt framtidsytande arbete och aktiva samarbete inom elektrifiering, som drivit på utvecklingen av en fossilfri transportsektor och nya mobilitetslösningar, nytänkande energilösningar i städer och landsbygder och en omdanad energisektor, gör länet till en naturlig nod för innovation och förnyelse. Offentlig sektors arbetssätt och organisering, har med stöd i ny teknik, utvecklat sina förutsättningar för en innovativ och stark vård och omsorg. Nya företag och företagsformer växer fram, dagens företag har ställt om och utvecklas och vi har en unik förmåga att ta oss an viktiga utvecklingsområden och utmaningar vi står inför. År 2030 har det skett en nyindustrialisering genom förnyelse- och omställningsarbete, där automation och digitaliseringen skapat starka och nya förutsättningar för god konkurrenskraft. Våra arbetssätt och kompetenser ligger till grund för arbetet i andra regioner och sektorer i EU och i världen.

Forskning och utveckling i framkant med starka kopplingar mellan akademi och företag i hela länet är nödvändigt för en fortsatt utveckling mot hög andel kunskapsintensiva företag. Lärosäten och forskningsinstitut är också viktiga kanaler för att nå internationella miljöer. Nya former med tvärsektoriella samarbeten och samarbeten med andra regioner, näringslivet och det offentliga behöver hittas. För att kunna vara en plats och kraft för förnyelse behöver vi bryta gränser och ta oss an de svåra frågorna tillsammans.

Mälardalens högskola kommer att ha en central roll för länets utveckling kopplat till forskning och utbildning, kompetensförsörjning, innovation samt det livslånga lärandet. År 2030 har Mälardalens högskola etablerats som ett framstående tekniskt universitet, ett skifte som har en betydande roll för länets näringsliv.

Ett starkt företagande på en global marknad

Näringslivet i hela länet har ett starkt internationellt inslag. Stärkta internationella samarbeten kommer vara en viktig del i utvecklingen även framöver. Detta kommer ge tillgång till nya marknader med nya behov såväl som tillgång till kompetens och andra resurser för länets utveckling. För att Västmanland ska fortsätta vara ett framträdande exportlän behöver fler av länets företag inkluderas i de globala värdekedjorna (processer inom tillverkningsindustrin där delar av en vara eller tjänst produceras i olika länder). Antalet exporterade företag har år 2030 ökat. Här spelar länets universitet och högskolor, forskningsinstitut, våra starka och internationellt erkända kluster, innovationsmiljöer samt kunskapsnätverk en viktig roll. Vårt samarbete inom Östra Mellansverige och med andra regioner runt om i Sverige bidrar till ett effektivt arbete internationellt.

Västmanland ligger i en attraktiv del av Sverige och den positiva utveckling som sker i hela Östra Mellansverige är värdeskapande för Västmanland och dess näringsliv. Genom att stärka länets attraktionskraft och synlighet ska företag lättare få tillgång till riskkapital och privata investerare från ett större område. En stark samverkan och samarbete mellan aktörer på kommunal, regional och nationell nivå leder till ett proaktivt etableringsarbete. År 2030 har fler företag startats inom olika branscher, inte minst tjänsteföretag. Det gör att vi blir mindre sårbara. Det finns en stor potential i att fler kvinnor, utlandsfödda och ungdomar väljer att bli entreprenörer och bidrar till ett starkt nyföretagande inom alla branscher. Alla individer ska få likvärdiga förutsättningar att lyckas och det företagsfrämjande stödet behöver förbättras.

Att öka kunskap och intresse för entreprenörskap hos unga i skolan är viktigt för utveckling av nya och befintliga företag i länet. Ett bra näringslivsklimat på lokal och regional nivå gör att fler driver konkurrenskraftiga företag och generationsskiften i företagen leder till utveckling istället för nedläggningar. Företagen i länet har goda förutsättningar att utvecklas, både i mindre och större samhällen och på landsbygder. Det ska finnas en tydlig vilja och förmåga hos offentliga och privata aktörer att stötta företagens utveckling i hela kedjan från nyföretagande till starkt växande företag. År 2030 ska företag och entreprenörer i Västmanlands län uppleva

att det finns goda förutsättningar och villkor för, samt en positiv kultur och inställning till, företagande.

För att finna lösningar på länets olika samhällsutmaningar behöver vi även nya okonventionella angreppssätt, idéer och samarbeten. Nya samarbeten mellan sektorer har lett till fler sociala företag, sociala innovationer och olika former av partnerskap. Innovationskraften hos de kvinnor och män som startar sociala företag tas tillvara och bidrar till samhällsnytta. År 2030 har vi ökat kunskapen om socialt företagande hos både offentlig och privat sektor samt anpassat affärsstödet från det företagsfrämjande systemet.

En utvecklad besöksnäring

Besöksnäringen med attraktioner som utgör starka reseanledningar bidrar i stor utsträckning till ett levande Västmanland. Hållbara evenemang, idrott och kultur bidrar till lokal stolthet och ett attraktivt län. Detta tillsammans med väl utbyggda och förvalta ledinfrastruktur bidrar till en besöksnäring där sysselsättning och tillväxt ökar. Arbete inom besöksnäringen är för många ett första steg in på arbetsmarknaden och bidrar också till integration. För en stark besöksnäring med framgångsrikt företagande, innovativa lösningar och hållbar utveckling behöver aktörerna i länet arbeta strategiskt med utveckling på destinationsnivå och stöd till kompetensutveckling på företagsnivå.

Rätt kompetens

Arbetsmarknaden förändras i snabb takt. En stor del av de nya arbetena kräver en högre och ibland helt ny kompetens. I takt med att kunskapsinnehållet på arbetsmarknaden ökar behöver omställningsförmågan i länet stärkas. Bristen på kompetens är en av länets största utmaningar, både inom privat och offentlig sektor. För att kunna ställa om under arbetslivet, byta karriär eller anpassa sin kompetens och vidareutvecklas ställs krav på så väl den enskilde som på företag och samhälle. Möjligheterna till kontinuerlig kompetensutveckling och lärande genom hela arbetslivet behöver stärkas. Arbetsgivare behöver arbeta strategiskt och aktivt med sin kompetensförsörjning.

Utbildningar bör planeras utifrån det regionala och lokala arbetslivets behov för att stärka utvecklingen av näringsliv och offentlig sektor i länet. För att detta ska vara möjligt krävs att alla berörda aktörer i Västmanland samarbetar och att även civilsamhället involveras. Länets lärosäten är också centrala i den regionala kompetensförsörjningen.

Länet tar tillvara på högkvalificerad kompetens för att skapa en mer kunskapsdriven, konkurrenskraftig och hållbar region. Det handlar både om att ta tillvara de studenter och forskare som utbildar sig och verkar inom länet och att attrahera kompetenser utifrån till länet. Den mångkultur och språkkompetens som finns i länet kommer till nytta inom näringsliv, utbildning, kulturliv och den sociala samvaron i allmänhet. För att ta tillvara den reella, faktiska kompetensen individer har är validering ett viktigt verktyg.

Skolresultaten måste stärkas och den grundläggande utbildningsnivån i länet behöver höjas för att länet ska kunna ligga i framkant. Gymnasieskolan, vuxenutbildning, yrkeshögskolan, Mälardalens högskola, Sveriges lantbruksuniversitet, biblioteken, folkhögskolor och föreningslivet är viktiga funktioner för att möta framtidens utmaningar och utveckling. År 2030 har andelen elever som genomgår utbildning med godkänt resultat ökat på alla nivåer i hela länet. Språket är en nyckelfaktor för att kunna tillgodogöra sig studier och etableras i samhället. Det är därför av vikt att satsa brett på språkinläring.

Intresset för utbildning inom branscher med stora kompetensbehov behöver öka bland ungdomar och vuxna och bland grupper som står långt från arbetsmarknaden. Utbildningarna behöver erbjuda flexibla lösningar och så långt som möjligt kompensera för alla elevers olika förutsättningar med möjlighet till distansstudier och lokala praktikplatser. Ett aktivt arbete sker för att öka kunskapen mellan utbildning och arbetsliv, och därigenom främja att de individuella förmågorna styr valet av studier och yrke. En väl fungerande och jämställd studie- och yrkesvägledning ska börja redan i grundskolans tidiga år. Den ska också kunna erbjudas till vuxna som söker stöd och rådgivning. Detta ger förutsättningar för att matchningen mellan utbildning och arbetsliv kraftigt har förbättrats och att potentialen hos gruppen av människor som idag står utanför arbetsmarknaden har tagits tillvara. Andelen företag och organisationer som upplever att de har lätt att hitta rätt kompetens vid rekrytering har år 2030 ökat.

Det livslånga lärandet

För att klara kompetensförsörjningen krävs inte bara nyrekryteringar utan också att privata och offentliga organisationer kan tillgodogöra sig och vidareutveckla den kompetens som redan finns. Det handlar både om att validera, kompetensutveckla och synliggöra den personal som finns, men också om att vara en attraktiv och inkluderande arbetsgivare som möjliggör det livslånga lärandet. Det handlar också om att ta tillvara på det tillskott av kompetens och arbetserfarenhet som nyanlända har med sig till Sverige. För att möta de demografiska utmaningarna är det av största vikt att integrera nyanlända på arbetsmarknaden.

Att arbeta aktivt och strategiskt med sin kompetensförsörjning handlar om att långsiktigt attrahera, rekrytera, behålla och utveckla rätt kompetens i organisationen. För att utveckla länets attraktivitet och för att möta framtida demografiska utmaningar behöver alla arbetsgivare arbeta aktivt för en god och hållbar arbetsmiljö. En nyckelfaktor för detta är ett gott ledarskap som främjar både hälsa, effektivitet och prestation.

Ur ett individperspektiv handlar det livslånga lärandet om individens förmåga att lära under hela livet och i alla de miljöer man vistas i. Individen utvecklar kunskaper, färdigheter och förmågor kontinuerligt i såväl formellt, icke-formellt och informellt lärande. Här spelar de lokala utbildningsanordnarna en viktig roll.

Livslångt lärande, en god matchning på arbetsmarknaden och möjlighet att kunna ställa om under ett arbetsliv är inte bara frågor om stark produktion, konkurrenskraft och tillväxt i samhället. Sysselsättning handlar också om att

erbjuda alla möjligheten att bidra. Genom att ta tillvara människans olika kapacitet att kunna utvecklas och hålla livet ut kan vi förbättra vårt välbefinnande och sociala sammanhållning, integration och minskad arbetslöshet. Tryggheten på arbetsmarknaden handlar inte bara om anställningstid utan också om kompetens och förmågan att omvandla sin kompetens efter nya krav. År 2030 har andelen sysselsatta ökat i hela länet.

Prioriterade delmål:

- **Öka den regionala ekonomiska förnyelseförmågan**
- **Öka andelen företag och organisationer som upplever att de har lätt att hitta rätt kompetens vid rekrytering**

Det här är Västmanlands läns regionala utvecklingsstrategi, RUS 2030.

Den regionala utvecklingsstrategin har skapats i bred samverkan mellan länets aktörer och pekar ut riktningen för hur vi gemensamt ska utveckla vårt län på ett hållbart sätt. Den fungerar som en plattform för alla. Såväl för föreningar, kulturinstitutioner, civilsamhället och organisationer som näringsliv, kommuner, lärosäten, länsstyrelsen och Region Västmanland. Syftet med strategin är att fortsätta utveckla Västmanlands län till en konkurrenskraftig och attraktiv plats för alla. En plats där man vill bo, leva och verka, etablera företag eller besöka.

Genom att utgå ifrån, och bidra till såväl ekonomisk som social, ekologisk hållbarhet, tillsammans med den digitala omställningen leder det oss fram till vår vision: Ett livskraftigt Västmanland genom hållbar utveckling.

För att nå visionen behöver vi agera hållbart genom de tre målområden: Ett välmående Västmanland, Ett tillgängligt Västmanland och Ett nyskapande Västmanland med hållbar tillväxt.

Den regionala utvecklingsstrategin bör ses som ett paraply som spänner över en bredare uppsättning av regionala och lokala planer, strategier och program. Det skapar resurser för hållbar utveckling som inte riskerar kommande generationers möjligheter och skapar effekter långt utanför länets gränser. Det är av stor vikt att alla känner sig delaktiga och tar ett gemensamt ansvar för genomförandet.

Region Västmanland har genom sitt regionala utvecklingsansvar rollen att samordna och följa upp genomförandet.